

Genelge

Başbakanlıktan:

Konu : Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun
10 Mart 2005 Tarihli Kararları.

GENELGE 2005/9

"Bilim ve teknoloji alanındaki araştırma ve geliştirme politikalarının ekonomik kalkınma, sosyal gelişme ve milli güvenlik hedefleri doğrultusunda tespit edilmesi, yönlendirilmesi ve koordinasyonunun sağlanması" amacıyla, 4 Ekim 1983 tarihli ve 18181 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 77 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuş bulunan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK), 10 Mart 2005 tarihinde yapılan 11.toplantısında, daha önce alınmış kararlarla ilgili gelişmeleri gözden geçirmiş ve on bir yeni karar almıştır. Yeni kararlar ve daha önce alınmış BTYK kararları ile ilgili gelişmeler ektedir.

Cumhuriyetin 100. yılına çağdaş uygarlık seviyesini yakalamış bir ülke olarak girebilmemiz için, ülkemizdeki tüm Ar-Ge çalışmalarının ortak bir vizyona yönelik olarak yapılması gerekmektedir. Bu vizyon, "Toplumda bilim ve teknoloji kültürünün benimsenmesini sağlayan, bilim ve teknolojiyi ürüne dönüştürerek ulusal yaşam düzeyini yükselten ve sürdürülebilir kılan lider bir Türkiye" olarak belirlenmiştir.

Türkiye'nin bilim ve teknolojiye ilişkin vizyonunun belirlenmesinin yanı sıra TÜBİTAK'ın, BTYK'nın onuncu toplantısında belirlenmiş olan temel amaçların gerçekleştirilmesine yönelik olarak hazırladığı 2005-2010 yıllarını kapsayan 5 yıllık Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı (BTP-UP) kabul edilmiştir. BTP-UP'ta bilim ve teknoloji farkındalığının ve kültürünün geliştirilmesi, bilim insanı yetiştirilmesi ve geliştirilmesi, sonuç odaklı ve kaliteli araştırmaların desteklenmesi, ulusal bilim ve teknoloji yönetiminin etkinleştirilmesi, özel sektörün bilim ve teknoloji performansının güçlendirilmesi, araştırma ortamının ve altyapısının geliştirilmesi, ulusal ve uluslararası bağlantıların etkinleştirilmesi olmak üzere belirtilen yedi stratejik amaç ve eylem alanında görevli tüm kuruluşların, TÜBİTAK ile yakın işbirliği içinde çalışmalarını planlamalarına ve yürütmelerine karar verilmiştir.

Ayrıca, ülkenin kısıtlı kaynaklarından ulusal bilim ve teknoloji sistemimiz için ayrılan kamu fonlarının etkin ve verimli bir şekilde kullanımını ölçmek üzere ulusal bilim ve teknoloji performans göstergeleri belirlenmiştir. Bu göstergelerin sağlıklı bir biçimde derlenmesi ve izlenmesi geçmişteki uygulamaları değerlendirmek, geleceğe yönelik politikaları belirlemek bakımından hassasiyet taşımaktadır. Bu nedenle tüm ilgili ve sorumlu kuruluşların veri toplama tasnif ve analiz aşamalarında azami işbirliğini sağlamaları kararlaştırılmıştır. Bu bağlamda, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında Ar-Ge istatistiklerinin toplanması, Ar-Ge ve Ar-Ge desteği kapsamına giren konuların belirlenmesi ve ilgili diğer hususlarda Frascati, Oslo ve Canberra kılavuzlarının referans olarak kullanılması kabul edilmiştir.

Bu toplantıda, himayem altında gerçekleştirilecek dört programdan Uzay ve Savunma Araştırmaları Programları ile ilgili olarak iki yeni karar alınmıştır. Ulusal Uzay Araştırmaları Programı onaylanarak, programın gerçekleştirilebilmesi için TÜBİTAK'ın koordinasyonunda ilgili tüm ulusal kurum ve kuruluşlar görevlendirilmiştir. Savunma araştırmaları alanında ise, oluşturulacak Ar-Ge projelerinin hedefleri belirlenmiş, bu hedeflere yönelik Ar-Ge projelerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esasların ilgili kurum, kuruluşlar arasında esasa bağlanması, kısa dönemde sistem, alt sistem geliştirme projeleri ele alınmakla birlikte orta ve uzun vadede öncelikle teknoloji üretmeye yönelik projelerin gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Ayrıca, insanımızın yaşam kalitesini yükseltmek, toplumsal sorunlara çözüm bulmak, ülkemizin rekabet gücünü artırmak, bilim ve teknoloji kültürünü topluma mal etmek ve yaygınlaştırmak olmak üzere dört sosyo-ekonomik hedefe ulaşma yolunda kıt olan ülke kaynaklarının en etkin ve en verimli şekilde kullanılmasını sağlamak üzere on dört öncelikli teknolojik faaliyet konusu ve sekiz öncelikli teknoloji alanı belirlenmiştir. Türkiye Araştırma Alanı (TARAL) içerisinde yer alan tüm kamu kurum ve kuruluşlarında Ar-Ge için ayrılacak kamu finansman kaynaklarının kullanılmasında önceliğin programlar çerçevesinde öngörülen öncelikli alanlara ve bu alanları destekleyecek araştırma alanlarına verilmesi; kamuya ait araştırma kurumlarının da bu alanlarda araştırma yapmaya özendirilmeleri kararlaştırılmıştır.

Ar-Ge'ye ayrılan kaynakların etkin ve verimli kullanılması bağlamında alınan bir diğer kararla, kamu kuruluşlarımız Ar-Ge'ye dayalı ihtiyaçlarının karşılanması ve toplumsal düzeyde Ar-Ge talebi oluşturmak için, ihtiyaçlara bağlı araştırma programlarını oluşturmak; bu programların zaman, maliyet ve içeriklerini detaylandırarak en geç 30 Mayıs 2005 tarihine kadar TÜBİTAK'a göndermekle görevlendirilmiştir.

Ayrıca bu toplantıda, TÜBİTAK'ın 2005 yılında Ar-Ge ödeneğini proje ve programlara dağıtırken uyması gereken esaslar ile Ar-Ge desteklerinde öncelik verilecek projelerin niteliği belirlenmiştir. Bu esaslar uyarınca, bu yıl

büyük altyapı destekleri verilmeyerek mevcut Ar-Ge kapasitemizi tüm gücüyle harekete geçirmek amaçlanacak, mevcut kapasitenin tam güçle çalışabilmesini sağlamak için ihtiyaç duyulan teknisyen, ikincil teçhizat gibi ilaveler için destek verilebilecektir.

Son olarak, “Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destekleme Kurulu”nun sonlandırılarak, bu alandaki bilimsel proje desteklerinin TÜBİTAK bünyesinde kurulacak yeni bir “Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu”na sağlanmasına ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nın TÜBİTAK ile işbirliği içinde depremle ilgili araştırma çalışmalarının koordinasyonunu yapmasına ve “Ulusal Deprem Araştırmaları Programı”nı hazırlayarak Eylül 2005’te yapılacak BTYK toplantısına sunmasına karar verilmiştir.

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu kurulmasına İlişkin 77 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereği Kurul’ca alınan kararların uygulanmasında ilgili tüm kurum ve kuruluşlar görevlidir. Bu doğrultuda, ekteki kararlarda belirtilmiş olan sorumlu ya da ilgili bütün kurum ve kuruluşlar, BTYK kararlarını gerçekleştirmek üzere en üst düzeyde çaba göstereceklerdir.

Türkiye’nin bilim ve teknoloji yeteneğini yükselterek insanın yaşam ve üretim kalitesini arttırma yolunda önemli adımlar olan bu kararların gereğinin yapılmasını önemle rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

TÜBİTAK

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

**Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
Onbirinci Toplantısı**

10 Mart 2005

**Gelişmelere İlişkin Değerlendirmeler ve Kararlar
(2005/9 Sayılı Başbakanlık Genelgesi Ekidir)**

TÜBİTAK-ANKARA

İÇİNDEKİLER

I. Daha Önce Alınan Kararlara İlişkin Gelişmeler

II. Yeni Kararlar

I. Daha Önce Alınan Kararlara İlişkin Gelişmeler

Karar No	:	97/6
Karar Konusu	:	Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanındaki Araştırmaların Desteklenmesi ve Teşviki
Sorumlu Kuruluşlar	:	TÜBİTAK, TÜBA, YÖK
Gelişmeler:		
<p>Kuruluş kanununda TÜBİTAK'ın görevleri, "Müspet bilimler alanında, temel ve uygulamalı araştırma yapmak, yaptırmak, yapmayı özendirmek ve bu amaçla merkez ve enstitüler kurmak" şeklinde ifade edilmiştir (17 Temmuz 1963 gün 273 sayılı kuruluş yasasının 9 Eylül 1993 gün ve 498 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle değişik 2. maddesi). 1960'lı yıllarda "müspet bilim", sadece doğa, sağlık ve mühendislik bilimleri ile eşdeğer tutulmaktaydı ve bu yaklaşım sosyal bilimleri kategorik olarak TÜBİTAK faaliyetlerinin dışında bırakılmaktaydı. Bu durumun düzeltilmesi ve sosyal bilimlerin desteklenmesi için "Türkiye Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kurumu (TESAK)" adıyla ikinci bir araştırma kurumunun kurulması gündeme gelmiş, ancak sosyal bilimlere karşı duyulan önyargılı yaklaşım nedeniyle bu düşünce hayata geçirilememiştir.</p> <p>Ülkemizde sosyal bilim araştırmalarının yeterli seviyede olmamasının bir başka nedeni de sosyal araştırmalara sağlanan desteğin azlığıdır. TÜBİTAK 2000 yılından sonra sosyal ve beşeri bilim projelerini desteklemeye başlamıştır. Ancak 2005 yılına kadar bilim insanı yetiştirme kapsamına giren desteklerden sosyal bilimlerin faydalanması mümkün olmamıştır. Diğer ülkelerde TÜBİTAK benzeri kurumlar çok uzun zamandan beri sosyal ve beşeri bilimlere destek vermektedir. ABD'de NSF (National Science Foundation), Fransa'da CNRS (Centre National de la Recherche Scientifique), İtalya'da CNR (Consiglio Nazionale delle Ricerche) ve Almanya'da DFG (Deutsche Forschungsgemeinschaft) gibi bir çok araştırma kurumunun ilgi ve faaliyet alanları sosyal ve beşeri bilimleri de kapsamaktadır.</p> <p>Ülkemizde sosyal bilimleri desteklemek ve benzeri kuruluşlar gibi faaliyet göstermek amacıyla Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun 25 Ağustos 1997 günlü toplantısında alınan 97/6 sayılı kararla TÜBİTAK bünyesinde Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destekleme Kurulu (SBB) kurulmuş, TÜBA-TÜBİTAK-YÖK üyelerinden oluşan Kurul 10 Kasım 1999 tarihinde yapılan ilk toplantı ile faaliyetlerine başlamıştır. SBB'nin kurulmasındaki amaç sosyal ve beşeri bilim araştırmalarının sayısını artırmak ve bu alandaki araştırmalara destek vermektir.</p> <p>Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere SBB Kurulu 2003 yılı sonuna kadar çok az sayıda proje önerisini desteklemiştir. 2004 yılının ikinci yarısında ise hem önerilen hem de desteklenen proje sayılarında anlamlı bir artış sağlanmıştır.</p>		

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destekleme Kurulunca Desteklenen Projeler ve Bütçeleri

Yıllar	Önerilen Proje Sayısı	Reddedilen Proje Sayısı	Kabul Edilen Proje Sayısı	Kabul Edilen Projelerin Toplam Bütçesi	Gerçekleşen Proje Harcamaları
				(YTL)	(YTL)
2000	13	7	6	99,250	11,860
2001	68	47	21	141,850	42,855
2002	36	22	14	154,780	135,851
2003	40	31	9	137,719	90,117
2004	184 ¹	38 ¹	42 ¹	435,730	220,227
Toplam	341	145	92	969,329	500,910

¹ 2004 yılında başvuran 184 projenin 104'ü 2004 yılı Aralık ayı sonunda sunulmuştur. Değerlendirmeleri halen devam etmektedir.

Ayrıca TÜBİTAK Bilim Kurulu'nun 03 Ekim 2004 tarih ve 125/9 sayılı kararı ile sosyal bilimlerin temel alanları temel bilimler kapsamına alınmıştır. Böylece, diğer dallarda verilen burs ve destekler sosyal ve beşeri bilimlerde de verilmeye başlanmıştır.

Sosyal bilim projeleri ile ilgili şu tespitler yapılabilir. Ülkemizin acil analiz bekleyen sayısız sosyal problemi olmasına karşın önerilen proje sayıları azdır ve bunların küçük bir bölümü desteklenebilmektedir. Bunun geçmişten kaynaklanan ve güncel nedenleri vardır.

Ülkemizdeki pek çok sosyal bilim insanı, TÜBİTAK'ı sadece fen, doğa ve sağlık bilimlerine destek veren bir kurum olarak görmekte ve bu nedenle proje önerisi sunmamaktadır. Son dönemde yapılan tanıtım faaliyetleri neticesinde bu durum bir ölçüde değişmiş, 2004 yılında önerilen proje sayısı bir önceki yılın 4 katından fazla olmuştur.

Sosyal bilimciler arasında proje yazma becerisi sınırlıdır. Bu nedenle zaten az olan proje önerilerinden bir kısmı rededilmektedir. TÜBİTAK, "Proje Hazırlama ve Yönetimi" konusunda yapacağı eğitim programlarıyla bu yetkinliğin geliştirilmesi çalışmalarını başlatacaktır.

2004 yılı sonuna kadar proje yürütücüsü ve elemanlarına telif ödenmemiştir. 2005 yılından itibaren başlatılan yeni bir uygulama ile proje yürütücüsü ve elemanlarına telif verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu, maaşları sınırlı olan bilim insanları için etkin bir teşvik olacak, hem proje sayısının hem de kalitesinin artmasına önemli bir katkı yapacaktır.

Ülkemizdeki sosyal bilim araştırmalarının bir başka sorunu da nitelik sorunudur. TÜBİTAK proje değerlendirme, denetleme ve bilimsel etkinlikleri destekleme konularında önemli bir birikime sahiptir ve bu özelliği ile sosyal bilim araştırmalarının niteliğine önemli katkılar sağlayacaktır.

Sosyal bilim araştırmalarında bazı konular siyasallaştırılmaya çok açıktır. Bu gibi konularda performans değerlendirmesinin nesnel ölçütlerle yapılması zordur. Bu ve buna benzer sorunlar TÜBİTAK gibi güçlü ve köklü bir kuruluşun bünyesinde çok daha kolay çözülebilir.

TÜBİTAK, 2000 yılından bu yana desteklenen projeler için herhangi bir konu sınırlaması getirmemiştir. Ancak lkemizdeki sorunların öncelikleri dikkate alınarak bundan böyle ana temaların belirlenmesi ve bu konularda proje önerisi istenmesi ülke sorunlarının çözümüne katkı için daha yerinde olacaktır.

Bütün bu nedenlerle 2004 yılından itibaren TÜBİTAK'ta:

- Sosyal bilim araştırmalarına daha fazla pay ayrılması,
- TÜBİTAK bünyesinde yer alan bir araştırma grubu kurulması (2005/1 - Ek 1),
- Telif ödemeleri yoluyla bilim insanlarının teşvik edilmesi,
- Bilim Adamı Yetiştirme Grubu'nun sağladığı imkanlardan sosyal bilimcilerin de faydalandırılması,

sosyal bilim araştırmalarının sayısının artırılması ve niteliğinin geliştirilmesi ülkemizin sosyal problemlerinin anlaşılması ve dolayısıyla çözümü için son derece önemlidir.

Özellikle 2005 yılı itibariyle başlatılan telif uygulaması ve Bilim Adamı Yetiştirme Grubu desteklerinin sosyal bilimlere açılması bu alanda çok önemli bir başlangıçtır ve önümüzdeki yıllarda olumlu etkileri görülecektir.

Karar No	: 97/17
Karar Konusu	: Ulusal Uzay ve Havacılık Çalışmaları Konseyi'nin Kurulması ve Ulusal Uzay Politikaları'nın Hazırlanması
Sorumlu Kuruluşlar	: Maliye Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, HKK, TÜBİTAK
Gelişmeler:	
<p>Uzay politikalarının genel amacı, uzayı barışçıl amaçlarla araştırmak, uzay hakkında bilgi birikimini keşifler ile artırmak ve uygulama alanlarını geliştirerek ülke menfaatleri doğrultusunda toplum yararına kullanmaktır. Bu alanda öncü olmuş ülkeler incelendiğinde, bu politikaların ilgili kurum ve kuruluşların temsil edildiği en üst organ olan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulları veya benzeri organlarca hazırlandığı gözlemlenmektedir. Genelde ülkenin ulusal güvenlik ile sivil uzay ihtiyaçları ve dünyadaki gelişmeler doğrultusunda politikalarda sürekli değişiklikler ve yeni düzenlemeler yapılmaktadır.</p> <p>Ülkemizde, uzay bilim ve teknolojileri alanında yetkinlik kazanılması konusu 1990'lı yıllarda gündeme girmiştir. Türkiye'de uzayla ilgili faaliyetlerin koordinasyon çalışmaları ilk olarak DPT'nin 22 Haziran 1990 tarihli yazısı ile TÜBİTAK çatısı altında başlamıştır. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 3 Şubat 1993'teki toplantısında kabul edilen "Türk Bilim ve Teknoloji Politikası 1993-2003" dokümanında (TÜBİTAK, 1993), "uzay teknolojisi" konusunda izlenecek politikayı belirlemeye yönelik çalışmaları yapma görevi de TÜBİTAK'a verilmiştir. BTYK tarafından 5 Ekim 1997 tarihli toplantıda konu tekrar ele alınmış ve TÜBİTAK tarafından 1998 yılında "Ulusal Havacılık ve Uzay Çalışmaları Konseyi" kurulması için bir yasa taslağı hazırlanmıştır. İlgili kurumların görüşleri alınarak son şeklini alan taslak, TÜBİTAK'ın bağlı olduğu Devlet Bakanlığının 28 Nisan 1998 tarihli yazısı ile Başbakanlığa sunulmuştur. BTYK'nın Ulusal Uzay ve Havacılık Konseyi kurulması yönündeki 97/17 nolu kararı, ilgili kuruluşlar arasında görüş birliği oluşturulamaması nedeniyle sonuçlandırılmamıştır. Diğer taraftan, 20 Aralık 1999 tarihli BTYK toplantısında, uzay bilim ve teknolojileri alanında izlenecek ulusal politikanın oluşturulması için, konuyla ilgili bütün tarafları bir araya getirmek ve gerekli çalışmaları başlatmak üzere TÜBİTAK görevlendirilmiştir. BTYK'nın TÜBİTAK'a verdiği bu görev ile, 31 Ağustos 2000 tarihinde "Türkiye'nin Ulusal Uzay Politika Tasarısı için Genel Çerçeve" adlı bir doküman ülkemizdeki konuyla ilgili kuruluşlara gönderilmiştir. Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nca "Milli Uzay Politikası" taslağı ve "Türk Uzay Kurumu" Kanun taslağı hazırlanması çalışmaları başlatılmış ve hazırlanan taslaklar 2004 yılında ilgili kuruluşların görüşlerine sunulmuştur.</p> <p>Ülkemizde bugüne kadar politika ve kurumsal mekanizmalar oluşturmaya dönük yapılan çalışmalar sonuçlandırılmamıştır. 1999 (BTYK) ve 2001 (Bakanlar Kurulu) yıllarında alınan kararlara dayanak olarak hazırlananlar ise taslak düzeyinde kalmıştır.</p> <p>BTYK'nın 8 Eylül 2004 tarihinde yapılan 10'uncu toplantısında ülkemizdeki Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payının 2010 yılına kadar %2'ye yükseltilmesi için gerekli ek kamu kaynaklarının 2005 yılı bütçesi ile başlamak üzere tahsis edilmesine karar verilmiştir. Ulusal Ar-Ge harcamalarının yapılacağı öncelikli alanlardan birisi Sayın Başbakan'ın himayeleri altında belirlenen "Uzay Araştırmaları"dır. Bu gelişmeye dayanarak Ekim 2004 tarihinde TÜBİTAK bünyesinde uzay alanında bir çalışma yapmak ve bunu Mart 2005 tarihinde Hükümet'e sunmak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar ile konusunda uzman insanlarımızın katıldığı "Uzay Araştırmaları Çalışma Grubu" teşkil edilmiştir. Toplantılara 35</p>	

Kuruluşu temsilen konusunda uzman 100 kişi katılmıştır. Bu toplantılarda kurum ve kuruluşların ve insanlarımızın sahip olduğu kabiliyet, kapasite, özgünlük, yetenek, vizyon ve öneriler tartışılmıştır. Toplantılar sonunda vizyon, ana program ve alt program önerileri ile 102 adet ön proje önerisi TÜBİTAK Başkanlığı'na sunulmuştur (2005/10 - Ek 1). Türkiye'nin öncelikleri bağlamındaki hazırlıklar; bilimsel araştırmalar, teknoloji ve altyapı geliştirilmesi, insan kaynağı oluşturulması (eğitim programları), Ar-Ge ürünleri, uluslararası işbirliklerinin artırılması, ulusal ortak ağlar oluşturulması (araştırma-üniversite-sanayi-kamu-toplum-savunma zincirinin kurulması), sivil ve savunma ortak araştırmaları, uygulamaya dönük projeler, topluma yaygınlaştırma, özendirme, bilgilendirme ve yarar sağlama gibi başlıklar üzerinde yapılmıştır. Ayrıca, Türkiye'nin ulusal altyapısının kendi olanaklarımızla nasıl geliştirileceği tartışmaya açılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa uzay araştırmaları öncelikli bir alan olarak devlet tarafından tanımlanmıştır (22 Ekim 2004 tarihli ve 25621 sayılı Resmi Gazete).

TÜBİTAK Başkanlığı tarafından başlatılan hazırlıklar devam ederken konu hakkındaki işlerin daha iyi organize olması, koordine edilmesi ve idari bir yapıda yönlendirilmesi amacıyla "Uzay Araştırma Grubu" TÜBİTAK bünyesinde 2005 yılının Ocak ayında kurulmuştur.

Diğer taraftan, Türkiye'nin uzay çalışmalarında uluslararası alanda işbirliği kapılarının açılmasını sağlayacak ve ülkemize motivasyon kazandıracak anlaşma 15 Temmuz 2004 tarihinde TÜBİTAK'ta Avrupa Uzay Ajansı yetkililerinin katılımı ile imzalanmıştır. Bu anlaşma 25 Ocak 2005 tarihli ve 101.1032/333 sayılı Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü yazısı ile TBMM Başkanlığına onaylanmak üzere gönderilmiştir. Bu anlaşma ile Türkiye'nin Avrupa Uzay Ajansına üyelik yolu da açılmış olacaktır. Diğer bir anlaşma Bilim ve Teknoloji alanında Kore Cumhuriyeti ile yapılmıştır. Bu anlaşma ile Kore Cumhuriyeti ile uzay konusunda ikili çalışmalar yapılabilecektir. Son olarak bir Ukrayna heyeti Ocak 2005 tarihinde Ukrayna'nın uzay alanındaki kabiliyetlerini göstermek üzere TÜBİTAK BİLTEN'i ziyaret etmiştir. Bu ziyaret esnasında Ukrayna ile TÜBİTAK arasında uzayın barışçıl amaçlarla incelenmesi konusunda olası bir işbirliği anlaşması görüşülmüştür.

Karar No	: 2000/6
Karar Konusu	: Deprem Araştırmalarında Gelişmeler
Sorumlu ve İlgili Kuruluşlar	: Maliye Bakanlığı, Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı, DPT, TÜBİTAK ve niversiteler
<p>Gelişmeler:</p> <p>En son toplantısını 29 Aralık 2003 tarihinde yapan, daha sonra toplanamayan ve görevlerini yerine getiremeyen Ulusal Deprem Konseyi (UDK), TÜBİTAK Başkanı'nın daveti ile 21 Ekim 2004 ve 19 Kasım 2004 tarihlerinde toplanmış ve yeni başkanını seçerek, çalışmalarına başlamıştır. TÜBİTAK Başkanlığı, UDK'nın sekretarya işlerinin koordinasyonunu TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi'ne bağlı Yer ve Deniz Bilimleri (YDBE) Enstitüsüne vermiştir. UDK, TÜBİTAK tarafından başlatılan yeni süreçte ilk iş olarak kendi çalışma düzenini belirleme çalışmalarına başlamış ve UDK'nın daha etkin olabilmesi için gerekli öneriler üzerinde çalışmaktadır.</p> <p>Ayrıca, TÜBİTAK Başkanlığı UDK'dan deprem araştırmalarında kısa ve uzun vadede odaklanılması istenen konular hakkında görüş istemiş ve UDK bir rapor hazırlayarak TÜBİTAK Başkanlığı'na sunmuştur.</p> <p>29 Eylül 2004 tarihinde Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı lkemizde deprem zararlarının en aza indirilmesi konusunda çalışan ilgili kuruluşları ve uzmanları davet ederek  günlük geniş katılımlı Deprem Şurası'nı düzenlemiştir. Şura'da ortaya çıkan öneriler ve alınan kararlar alanlar temelinde rapor haline getirilerek ilgili kuruluşlara iletilmiştir.</p>	

Karar No	:	2001/1
Karar Konusu	:	Avrupa Birliği 6. Çerçeve Programı'na Katılım
Sorumlu ve İlgili Kuruluşlar	:	Dışışleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, DPT, YÖK, Hazine Müsteşarlığı, DTM, AB Genel Sekreterliği, TÜBİTAK, TÜBA

Gelişmeler:

TÜBİTAK AB 6. Çerçeve Programı (6. ÇP) Ulusal Koordinasyon Ofisi (UKO) Bünyesinde 2004 Yılında Yürütölen Faaliyetler

6.ÇP Bilgi Günleri

31 Mayıs 2004 – 28 Şubat 2005 tarihleri arasında, 6. ÇP'nin ilgili taraflara tanıtımına yönelik olarak, UKO'da görevli ve her biri değişik alanlardan sorumlu Ulusal İrtibat Noktaları'nın (UİN) katılımıyla, Türkiye'nin 17 ilinde toplam 2590 katılımcının yer aldığı 41 bilgi günü düzenlenmiştir. Bu bilgi günlerine, AB üyesi ve/veya çerçeve programlarına önceden katılmış deneyimli ölkelerden birçok yabancı uzmanın da katılımı sağlanmıştır.

Düzenlenen bilgi günleriyle, proje çağrılarının önceden araştırmacılarımıza duyurulması sağlanmış, zamanında ve 6. ÇP proje normlarına ve formatına uygun proje önerisi hazırlanmasında, gerektiğinde yabancı proje ortağı bulmada yardımcı olunmuştur.

KOBİ'lere Yönelik Faaliyetler

6. ÇP Proje Önerisi Hazırlama ve Proje Değerlendirme Eğitimleri

Sanayimizin ve özellikle KOBİ'lerin 6. Çerçeve Programı projesi hazırlamasında destek olmak amacıyla, "Proje Önerisi Hazırlama ve Proje Değerlendirme Eğitimleri" konulu ikişer günlük seminer dizisine başlanmıştır. 2005 yılının ilk dört ayında İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa'da verilecek eğitimlerde yaklaşık 350 uzmanın bu konuda yetiştirilmesi ve elde ettikleri bilgi birikiminin kurumlarında yayılımını sağlamaları hedeflenmiştir.

Ar-Ge Kapasitesi Yüksek KOBİ'lerin Belirlenmesi

KOBİ'lerle ilgili olarak başlatılan diğer bir çalışma, Ar-Ge kapasitesi yüksek 2500 KOBİ'nin saptanması olmuştur. Bunlar arasından seçilen 100 KOBİ teknoloji değerlendirmesine tabii tutulacaktır. Seçilen KOBİ'lerin proje önerisi hazırlama ve projelere ortak olma olasılığının yükseltilmesi hedeflenmiştir.

6. ÇP'ye Katılımın Teşvik Edilmesine Yönelik TÜBİTAK Destekleri

Türk bilim-teknoloji-sanayi çevrelerinin Avrupa Birliği Çerçeve Programları'na katılan diğer ölkelerle işbirliği yaparak ortak projeler oluşturmalarını desteklemek amacıyla oluşturulan Seyahat ve Toplantı Desteği Programı kapsamında, 2004 yılında 20 araştırmacıya seyahat desteği verilmiştir. 2004 yılı içinde verilen destek miktarı 28,8 bin

YTL' dir.

Türk bilim-teknoloji-sanayi çevrelerini Avrupa Birliği Çerçeve Programları'na proje önerisi sunmaya özendirme amacıyla, Proje Önerisi Özendirme Ödülü programı oluşturulmuştur. Bu programın başlangıcından 2004 yılı sonuna kadar 249 araştırmacıya toplam 414 bin Euro ödül dağıtılmıştır.

6.ÇP Projelerine Ulusal Koordinasyon Ofisi'nin Katılımı

TÜBİTAK Ulusal Koordinasyon Ofisi, Şubat 2005 sonu itibariyle AB ülkelerinin Ulusal Koordinasyon Ofisleri'nin de yer aldığı ve amacı ülke çapında bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri düzenlemek ve Türk araştırma-sanayi camiası mensuplarının benzer AB camiaları mensupları ile tanışmalarını, bütünleşmelerini, projelerde ortak olmalarını ve yeni pazarlar-işbirlikleri oluşturmalarını sağlamak olan 16 tanesi başlamış 21 projede yer almaktadır. UKO'nun dahil olduğu projelerin TÜBİTAK'a düşen toplam bütçesi yaklaşık 2.5 milyon Euro'dur.

Bu projelerin en kapsamlısı olan ve Ulusal Koordinasyon Ofisi'nin koordinatörlük görevini üstlendiği TR-ACCESS projesi etkinliklerini sürdürmeye devam etmektedir. Ulusal bilgi günlerinin tüm organizasyon giderleri TR-ACCESS projesi bütçesinden karşılanmaktadır.

AB 6. Çerçeve Programı'nın önemli alanlarından biri olan ve Türk bilim-teknoloji-sanayi camiası mensuplarının AB ülkeleri camiaları ile bütünleşmesini hedefleyen Araştırmacıların Dolaşımı Programı kapsamında, Ulusal Koordinasyon Ofisi tarafından yürütülen TR-MONET projesi ile, ülke çapında Dolaşım Merkezleri (Mobility Centers) oluşturma girişimleri başlatılmıştır. Söz konusu projenin başlangıç toplantısı 25 Ocak 2005'te Komisyon temsilcisi ve çok sayıda araştırmacı ve sanayicinin katılımı ile Ege Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında İstanbul, Ankara, İzmir ve Gaziantep'te altı Dolaşım Merkezi'nin kurulması hedeflenmektedir.

Türkiye'de 6.ÇP Fonlarının Kullanımını Kolaylaştırmaya Yönelik Girişimler

Türk araştırmacıların AB 6. Çerçeve Programı ve diğer benzeri yabancı kaynaklı hibe niteliğindeki proje fonlarının kullanımını kolaylaştıran 17.09.2004 tarihli ve 5234 sayılı kanunun 32. maddesi yürürlüğe girmiştir. Bu yasa maddesiyle ilgili bir yönetmelik hazırlanmasına ilişkin çalışmalar Maliye Bakanlığı yetkilileriyle sürdürülmektedir.

Avrupa Komisyonu 6.ÇP Ulusal İrtibat Noktaları (UİN) ve Program Komitesi Toplantılarına Katılım

Ulusal Koordinasyon Ofisi bünyesinde görev yapan UİN'ler yıl boyunca AB Komisyonu tarafından düzenlenen ve büyük bölümü Brüksel'de gerçekleştirilen UİN ve üyesi oldukları Program Komiteleri'nin toplantılarına katılmışlardır. Bu toplantılarda, AB Komisyonu'nun ilgili alanlarda izleyeceği yol haritalarına, politikalara ve yayımlayacağı proje teklif çağrılarına yönelik önceden bilgi edinilmekte, karar alma sürecine katkıda bulunulmakta ve bu sayede, Türk araştırma-sanayi camiasının AB'nin sağlayabileceği olanaklardan yararlanma şansının artırılması hedeflenmektedir.

Kurumsal İrtibat Noktası Sistemi'nin İyileştirilmesi

Daha önceki dönemde, Ulusal Koordinasyon Ofisi ile üniversite, araştırma kuruluşları ve diğer ilgili kurum ve kuruluşlar arasında iletişimi sağlamak amacıyla, TÜBİTAK tarafından, üniversiteler ve çeşitli kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinde

AB 6. Çerçeve Programı Koordinasyon Ofisleri'nin oluşturulması önerilmiştir.

"Kurumsal İrtibat Noktası" (KİN) olarak adlandırılan bu ofis sorumlularına Çerçeve Programı ile ilgili bilgiler düzenli olarak aktarılmaya devam edilmektedir. Daha önceki dönemde 150 civarında olan KİN sayısı, bu rapor döneminde, ülke çapında artan ilgi ve ihtiyaç sonucu 1000'e yaklaşmıştır. Diğer bir deyişle, AB 6. Çerçeve Programı ile ilgili her türlü bilgi, haber ve duyurular KİN kanalıyla bu kuruluşlardaki ilgililere ulaştırılmaktadır.

6.ÇP Duyuruları

Öte yandan, araştırmacı ve KOBİ'lere doğrudan erişim sağlamak amacıyla her bir tematik alana yönelik oluşturulmuş e-posta listelerinin kullanılmasına devam edilmektedir. Listeler gelen katılım istekleri doğrultusunda iyileştirilmektedir. Her bir tematik alandaki gelişmeler bu listelerde düzenli olarak duyurulmaktadır. Ayrıca, Altıncı Çerçeve Programı'na yönelik yayımlanan ve güncellenen web sayfasında da (<http://www.fp6.org.tr>) program ile ilgili güncel bilgiler yer almaktadır.

6.ÇP Projelerinde Türkiye'nin Mevcut Durumu

AB araştırma ve teknoloji geliştirme programları portalı olan CORDIS'ten edinilen bilgilere göre, Kasım 2002-Haziran 2004 tarihleri arasında Türkiye'nin 6. Çerçeve Programı'ndaki durum özeti şöyledir:

Toplam başvuru: 795 proje / 1214 Türk ortak

Toplam değerlendirilmeye alınan: 630 proje / 1061 Türk ortak

Toplam kabul edilen: 96 proje / 128 Türk ortak

Türkiye'den katılımın olduğu projelerin kabul oranı: %12

AB üyesi ülkelerden sunulan projelerin ortalama kabul oranı ise %15 civarındadır. Buna göre, Türkiye'den en az bir kuruluşun katılımcı olduğu projelerin desteklenme oranının Türk kuruluşların yer almadığı projelerin desteklenme oranından çok düşük olmadığı görülmektedir. Ancak, Türk kuruluşların dahil olduğu proje öneri sayısının diğer ülkelerin proje sayısına göre düşük olduğunu da vurgulamak gerekir.

6.ÇP için Türkiye'nin Ödeyeceği Katkı Payı

Türkiye'nin, 6. Çerçeve Programı'na katılımı için, başlangıçta yaklaşık 290 milyon Euro olarak hesaplanmış olan katkı payı, Komisyon nezdinde yapılan girişimler sonucu, 2005 ve 2006 yılları için geçerli katsayının düşürülmesi ile, 245 milyon Euro'ya inmiştir. 2004 yılı sonu itibarı ile katkı payı toplamının 104.6 milyon Euro'su karşılanmıştır. 2004 yılı sonu itibarıyla ödenen miktarın 27.4 milyon Euro'su AB hibe yardımlarından karşılanmıştır. Ulusal kaynaklardan karşılanan miktar 77.2 milyon Euro'dur. 2005 yılında ödenecek 68.7 milyon Euro'nun 12.2 milyon Euro'su da AB hibelerinden karşılanacaktır. Ulusal kaynaklardan ödenecek tutar 56.5 milyon Euro'dur. Sonuç olarak 6.Çerçeve Programı'na ulusal kaynaklardan yapılacak katkınının 190-195 milyon Euro olacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye'ye 8.1 Milyon € Ek Destek Sağlanması

Komisyon'un aday ülkelerin katılımını artırmayı hedefleyen yaratıcı uygulamalarından birisi bu rapor döneminde yer almıştır. Komisyon, 3 aday ülkede (Türkiye, Romanya ve Bulgaristan)

7 tematik alanda Mükemmeliyet Merkezleri oluşturulması için yaklaşık 20 milyon Euro tahsis etmiştir. Ülke çapında büyük bir bilimsel heyecanın olduğu 3 aylık dönem sonucu, Türkiye'den 300'e yakın başvuru yapılmış, bunlardan 138'i değerlendirmeye alınmıştır. Değerlendirmeye alınan projelerden 27'si başarılı bulunmuştur. 1 proje yedek listeye alınmış, 15 proje barajı geçtiği halde bütçe sınırlaması nedeniyle desteklenememiş, kalan 11 projeye toplam 8 milyon 120 bin Euro destek verilmesi öngörülmüştür. Sonuç olarak, sayısal ve parasal olarak en çok destek alan aday ülke Türkiye olmuştur.

Barajı geçtiği halde AB Komisyonundan destek alamayan 16 projenin TÜBİTAK tarafından toplam yaklaşık 10 milyon YTL ile desteklenmesi kararlaştırılmıştır.

Genel Değerlendirme

6. Çerçeve Programı dünyanın en büyük çaplı Ar-Ge programlarından biridir. 6.Çerçeve Programı sadece fon sağlayan bir proje olmaktan ziyade, üye ülke kuruluşlarına yeni teknolojilere, yeni pazarlara ve kilit müşterilere erişim olanağı sunan bir program olarak algılanmalıdır. Ayrıca, AB teknolojilerini kendi teknolojimize entegre ederek katma değer üretmek, dünyada teknolojik anlamda olan bitenden haberdar olmak, yeni standartların oluşum sürecinde yer almak, faaliyet gösterdiğimiz sektöre ilişkin bilgi birikimimizi artırmak programa katılmanın diğer faydaları arasında sayılabilir.

Türkiye, 6. Çerçeve Programı'na katılan bir ülke olarak yeni teknolojilerin geliştirilmesine katkıda bulunma ve katma değer üretme olanağı elde etmiştir. Çerçeve Programları özellikle KOBİ'lerimize yeni ortaklarla tanışma ve birlikte proje üretme fırsatı sunarken uzun vadede yeni pazarlara açılma olanağı da vermektedir. Nitekim, bu yaklaşımlar programa Asosye Üye olarak katılan ülkelerin en önde gelen katılım amaçlarındanıdır. Ayrıca bu tarz bir programa katılmamanın teknolojik gelişmelerin dışında kalmak gibi bir bedelinin olabileceğini de dikkate almak gerekir.

Maddi anlamda geri dönüşün en önemli hedef olarak düşünülmemesi gerekmele birlikte, Türkiye'ye daha çok fon geri dönüşü sağlamak, çok sayıda araştırmacı ve sanayicimizin çok sayıda proje önerisinde bulunması ve çok sayıda projeye ortak olması ile mümkündür. AB bünyesinde oluşturulmuş bulunan resmi ya da gayri resmi işbirliği ağlarına dahil olmak ve kurumlarımızın tanıtımını yapmak, 6.ÇP projelerine daha çok katılımı sağlayacak girişimler arasında sayılabilir.

6.Çerçeve Programı'nın Türk bilim-teknoloji-sanayi camiasının AB camiası ile bütünleşmesi, bilim-teknoloji-sanayi koşullarımızın AB koşulları ile uyumlu hale getirilmesi olarak değerlendirilmekte ve 6.Çerçeve Programı'nda Türkiye'nin kısa vadeli getirisi tatmin edici olmasa da, programın katkısının uzun vadede ortaya çıkacağı beklenmektedir.

Türkiye'nin 6.ÇP projelerine katılım düzeyinin AB üyesi ülkelerin seviyesine çıkabilmesi için şu anda yılda yaklaşık 500 olan proje başvuru sayısının en az beş kat artırılması gerekmektedir. Bu ise, ülke çapında bilinçlendirme ve teşvik çabalarını içeren uzun vadeli bir çalışmayı gerektirmektedir. Yukarıda bahsedilen 2500 KOBİ'ye yönelik çalışmalar buna örnek olarak gösterilebilir.

Geliştirilebilecek teşvik araçları arasında, akademik ortamda yükselme kriterleri arasına uluslararası projelerde yer almış olmak kriterinin konulması düşünülebilir. Bunun yanısıra 6.ÇP projelerine katılımı

artırmak amacıyla, proje pazarı organizasyonlarının desteklenmesi, araştırmacıların hem yurtdışı hem de yurtiçi dolaşımına önem verilmesi, Türkiye genelinde üniversiteler arasında birlikte araştırma yapma kültürünün geliştirilmesi, üniversitelerin akademik personelini 6.ÇP projelerinde değerlendirci olmaları için teşvik etmesi, araştırma kurumlarımızın AB üyesi ülkelerde kendilerini tanıtıcı araçlar geliştirilmesi ve AB bünyesinde oluşturulmuş bulunan resmi ya da gayri-resmi işbirliği ağlarına dahil olması önemlidir.

Karar No	: 2004/1-1
Karar Konusu	: Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları: 2003-2023 Strateji Belgesi'nin Hazırlanması
Sorumlu Kuruluşlar	: TÜBİTAK, MSB/ARGE, DPT, DİE, TÜBA, TTGV
<p>Gelişmeler:</p> <p>13 Aralık 2000 tarihli Altıncı Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu toplantısında alınan 2000/1 no'lu "Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Stratejisi Hazırlanması" karar başlığı, 24 Aralık 2001 tarihli Yedinci BTYK toplantısında "Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları: 2003-2023 Strateji Belgesi'nin Hazırlanması" olarak değiştirilmiş; bu karar kapsamında "Vizyon 2023: Bilim ve Teknoloji Stratejileri Projesi"nin ise,</p> <ul style="list-style-type: none">• Teknoloji Öngörü Çalışması• Ulusal Teknoloji Envanteri• Türk Araştırmacılar Envanteri• Ulusal Ar-Ge Altyapısı Envanteri <p>alt projelerinden oluşmasına karar verilmişti.</p> <p>Yukarıda sıralanan 4 alt projeden Teknoloji Öngörü Çalışması tamamlanmıştır Bu proje kapsamında Teknoloji Öngörü Panellerinin hazırlanmış oldukları raporlar, yine bu çalışma kapsamında yapılmış olan geniş kapsamlı teknoloji sorgulaması (Delfi anketi) ile ilgili raporlar ve proje çalışmalarının sentezlendiği Teknoloji Öngörü Projesi sonuç raporları tamamlanmıştır. Vizyon 2023 projesi Bilim ve Teknoloji Politikaları: Strateji Belgesi hakkında (http://www.tubitak.gov.tr/btpd/btyk/BTYK10.pdf adresinden görülebilir). BTYK'nın 2004/1-1 kararı uyarınca bu Strateji Belgesi hakkında ilgili kamu kuruluşlarına görüş sorulmuştur. Alınan cevapların özetleri 2004/1-1 - EK 1'de sunulmaktadır. Genel olarak kuruluşlar politikalar düzeyinde önerilerde bulunmuştur. Teknoloji düzeyindeki öneriler göreceli olarak daha azdır. Strateji belgesindeki stratejik teknolojilerle ilgili olan ulusal araştırma program önerileri Kasım 2004'te yapılan çalıştayda oluşturulmuştur (2004/1-1 - EK 2).</p> <p><i>Ulusal Teknoloji Envanteri Projesi'ne ilişkin anket çalışması tamamlanmıştır. Sonuç raporu üzerinde çalışmalar sürdürülmektedir.</i></p> <p>Türk Araştırmacılar Envanteri Projesi, Türkiye'nin yurt içi ve yurt dışındaki araştırmacılarının nitelikleri, bilim dalları, araştırma konuları, katkıda bulunabilecekleri potansiyel araştırma dalları ve kurumlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi edinebilmeye yöneliktir. "Türk Araştırmacılar Envanteri Projesi", yeni adıyla "Araştırmacı Bilgi Sistemi"nin (ARBİS, http://arbis.tubitak.gov.tr) içerik çalışmaları tamamlanmıştır. 2003 yılının son aylarında kayıt girişine başlanmıştır. Mart 2005 itibariyle, toplam 700 yurtiçi ve yurtdışı araştırma kuruluşunda çalışan 9.000 civarında araştırmacı kayıtlarını girmiş bulunmaktadır. Sürekli güncellenen sistem yukarıda belirtilen amaçlara uygun olarak bilgisayar ortamında etkileşimli olarak çalışır durumdadır. 2005 yılı sonuna kadar bu sayının 11.000'i aşması beklenmektedir.</p>	

Ulusal Ar-Ge Altyapısı ülkemizde araştırma ve deneysel geliştirme çalışmalarına yönelik kullanılan makine, teçhizat, sistem stoğu ile Ar-Ge proje birikimi veri tabanını oluşturmak ve sürekli güncellemek amacıyla tasarlanmıştır. Yeni adıyla "Türkiye Ulusal Araştırma Altyapısı Bilgi Sistemi"nin (TARABİS, <http://tarabis.tubitak.gov.tr>) içerik ve test çalışmaları tamamlanmış ve sistem kullanıma açılmıştır. Ülkemizde bulunan Ar-Ge çalışmalarına yönelik makine, teçhizat, sistem stoklarının nitelik, yer ve kapasiteleri, bu potansiyelin kullanılabilceği sanayi iş kolları ve yapılan çalışmalar sonucu geliştirilen ürün ve teknolojiler hakkında kodlanmış bilgileri içeren sistem tüm sektörlerle açıktır. Sistem ayrıca, ürün ve teknoloji geliştirme çalışmalarında, Ar-Ge laboratuvarları ile sanayi kuruluşları arasındaki işbirliğini ve iletişim ortamını sağlayacak şekilde planlanmıştır. Tanıtım çalışmalarına hız verilen TARABİS'e Mart 2005 itibariyle bilgilerini giren Ar-Ge birimi sayısı 200 civarındadır.

ARBİS ve TARABİS'in tanıtım çalışmaları çerçevesinde üniversitelere, kamu ve özel kuruluşlara elektronik posta duyuruları ve posterler gönderilmektedir.

Karar No	:	2004/1-5
Karar Konusu	:	Bilim ve Teknoloji İçin Eğitim ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
<p>Gelişmeler :</p> <p>10 Mart 2004 tarihinde TÜBİTAK Vizyon 2023 Teknoloji Öngörüsü Projesi kapsamında öncelikli teknoloji alanlarının insan gücü ihtiyacını karşılamak üzere Türkiye'nin uzun dönemli eğitim ve insan kaynakları stratejilerini belirlemek üzere "Eğitim ve İnsan Kaynakları Strateji Grubu" kurulmuştur.</p> <p>6 Haziran 2004 tarihinde TÜBİTAK Bilim Kurulu kararı ile "Ulusal Genç Araştırmacı Kariyer Geliştirme Programı" başlatılmıştır. Bu programın amacı, kariyerlerine yeni başlayan doktoralı genç bilim insanlarının çalışmalarına proje desteği vererek yurt içinde veya yurt dışında yaşamakta olan üstün nitelikli genç Türk bilim insanlarının kariyerlerini Türkiye'de sürdürebilmelerini sağlamak ve bir anlamda beyin göçünü de önlemektir.</p> <p>26 Ocak 2005 tarihinde tamamlanan "Vizyon 2023 - Eğitim ve İnsan Kaynakları Strateji Belgesi" (http://www.tubitak.gov.tr/btpd/) gerekli insan gücünün yetiştirilmesine, mevcut ve yetişecek olan insan gücünün en etkin biçimde kullanılmasına olanak sağlayacak eğitim ve insan kaynakları sistemini, yasal düzenlemeler, yatırımlar, özendirici mekanizmalar gibi unsurlarıyla birlikte önermiştir. Belirlenen görüşler, ülkemizin bilinen sorunlarının çözümüne yöneliktir ve bu önerilerin ilgili tüm tarafların katılımıyla tartışılması, öneri ve eleştiriler ışığında iyileştirilerek ülke politikası haline dönüştürülmesi ve siyasi irade tarafından uygulamaya konulması gerekmektedir.</p> <p>27 Ocak 2005 tarihli TÜBİTAK Bilim Kurulu kararı ile "Proje Teşvik ve Destekleme Esasları"nda bilim insanı yetiştirilmesine ve Ar-Ge potansiyelinin artırılmasına yönelik değişiklikler yapılmıştır. Buna göre, TÜBİTAK tarafından desteklenen projelerde proje süresi ile sınırlı olmak koşuluyla yardımcı personel (teknik eleman, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, teknisyen, laborant, işçi, v.b.) çalıştırılabilecektir. Ayrıca, üniversitelerle diğer kamu kurum ve kuruluşlarına, Ar-Ge faaliyetlerinde kullanılmak üzere ve TÜBİTAK'ın belirlediği esaslar çerçevesinde, proje bedeli üzerinden "Kurum Hissesi" ödenecektir.</p> <p>Halen uygulanmakta olan "bilim insanı yetiştirme" mekanizmalarının iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi amacıyla yurt dışındaki Türk bilim insanlarının ve yabancı uyruklu bilim insanlarının gerek Türkiye'ye gelerek gerekse buldukları ülkeden bu süreçte rol alabileceği mekanizmaların sisteme dahil edilmesi planlanmaktadır.</p> <p>Ayrıca, yurtiçindeki bilim insanlarımızın bu süreçte daha etkin bir rol oynamalarını sağlamak amacıyla, özellikle doktora öğrencilerinin katılacağı yeni bilim insanları yetiştirmeye yönelik proje destek mekanizmaları planlanmaktadır. Böylece, özellikle yeterli olduğumuz bilim alanlarında gereksiz yere yurtdışına yetiştirilmek üzere eleman göndermenin yol açtığı kaynak savurganlığı önlenecektir.</p> <p>Sanayiye verilecek desteklerin de, tercihen içinde üniversitelerin de yer aldığı, çok ortaklı Ar-Ge projelerine dayandırılmasını ve sanayide çalışan Ar-Ge personelinin sayılarını ve niteliğini artırmayı özendirecek düzenlemeler yapılmaktadır.</p>		

Bilim insanı yetiştirme konusunda uzun vadeli programlar uygulanması gereği göz önünde tutularak toplumda bilimsel farkındalık yaratmak amacıyla, özellikle gençlere yönelik "Bilim Parkları" kurulması ve benzeri programlar planlanmaktadır.

II. Yeni Kararlar

Karar No	:	2005/1
Karar Konusu	:	TÜBİTAK Bünyesinde Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanında Araştırma Grubu Kurulması
Sorumlu Kuruluş	:	TÜBİTAK
İlgili Kuruluşlar	:	TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar
Gerekçe: <p>Ülkemizin araştırma ihtiyacı gösteren pek çok sosyal problemi olmasına karşın, bu sorunlara çözüm sağlamak üzere önerilen proje sayılarının azlığı ve önerilenlerin küçük bir bölümünün desteklenebilmiş olması bu alanda yeni yaklaşımlara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.</p> <p>TÜBİTAK sorumluluğunda, kurum bünyesinde oluşturulacak bir Araştırma Grubu ile gerçekleştirilecek yeni bir atılım ile, TÜBİTAK'ın sahip olduğu proje değerlendirme, denetleme ve bilimsel etkinlikleri destekleme konularındaki birikimi ve deneyimi sayesinde sosyal ve beşeri bilimler alanındaki bilimsel araştırmalar önemli bir gelişme gösterecektir.</p> <p>2005/1 - Ek 1'de bu konuyla ilgili TÜBA değerlendirmesi yer almaktadır.</p> Karar: <p>97/6 sayılı BTYK kararı uyarınca oluşturulan "Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destekleme Kurulu"nun sonlandırılmasına ve bu alandaki bilimsel proje desteklerinin TÜBİTAK bünyesinde kurulacak yeni bir "Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu" nca sağlanmasına karar verilmiştir.</p>		

Karar No	:	2005/2
Karar Konusu	:	Ulusal Bilim ve Teknoloji Vizyonu
Sorumlu Kuruluş	:	TÜBİTAK
İlgili Kuruluşlar	:	TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar
Gerekçe: <p>TARAL, ülkemizdeki Ar-Ge faaliyetlerini gerçekleştiren (üniversiteler, araştırma kurumları, sanayi kuruluşları vb.), bunların sonuçlarını talep eden (özel sektör ve kamu kurumları, STK'lar, vb.) ve bu faaliyetlere kaynak sağlayan (kamu ve özel sektör) tüm kurum ve kuruluşların işbirliği ve stratejik odaklanma ile etkinlik göstereceği ilişkiler bütünüdür.</p> <p>Bilim ve teknoloji politikalarının oluşturulması ve uygulanması konusunda görevli olan TÜBİTAK, bu çerçevede Mart 2004'te, geniş katılımlı bir "ortak akıl" toplantısı düzenlemiştir. Bu toplantıda Ulusal Bilim ve Teknoloji Sistemi'nin misyon, vizyon, güçlü-zayıf yönleri ve önündeki fırsat ve zorlukları tartışılmıştır.</p> Karar: <p>Yapılan çalışmalar sonucunda üzerinde anlaşma sağlanmış olan Türkiye'nin bilim ve teknolojiye ilişkin vizyonunun:</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin: 10px 0;"><p><i>"Toplumda bilim ve teknoloji kültürünün benimsenmesini sağlayan, bilim ve teknolojiyi ürüne dönüştürerek ulusal yaşam düzeyini yükselten ve sürdürülebilir kılan, lider bir Türkiye"</i></p></div> <p>olmasına karar verilmiştir.</p>		

Karar No	2005/3
Karar Konusu	Ulusal Bilim ve Teknoloji Sistemi Performans Göstergeleri
Sorumlu Kuruluşlar	TÜBİTAK, DPT, DİE
İlgili Kuruluşlar	TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar
<p>Gerekçe:</p> <p>BTYK'nın 10. toplantısında Türkiye Araştırma Alanı'nın (TARAL) tanımlanmasına karar verilmişti. Bu kararı takiben, TARAL'ın tasarımı için yapılan çalışmalar, ülkemizin bilim ve teknoloji alanındaki performans göstergelerinin belirlenmesini zorunlu kılmıştır.</p> <p>Ulusal Bilim ve Teknoloji Sistemi'nin performans değerlendirmesinin gerçekleştirilmesi durumunda ülkenin kısıtlı kaynaklarından ayırdığı kamu fonlarının etkin ve verimli bir şekilde kullanımının ölçümü olanaklı hale gelecektir. Ayrıca, böyle bir ölçümün varlığı uluslararası karşılaştırmaları da mümkün kılacaktır.</p> <p>Bu sebeplerden dolayı, Ulusal Bilim ve Teknoloji Sistemi performansının ölçümü için hem gelişmiş ülkelerin kullandığı evrensel performans göstergelerine hem de ülkemize özel birtakım başka göstergelere ihtiyaç vardır. Bu tip göstergeler seçilirken, gelişmiş ülkelerin de ölçümlerinde esas olarak aldığı OECD Temel Bilim ve Teknoloji Göstergeleri (OECD Main Science and Technology Indicators), Avrupa Birliği Yenilik Sıralama Tablosu (EU Trendchart in Innovation Indicators), Dünya Gelişmişlik Endeksi (World Development Index) ve Dünya Rekabetçilik Raporu (World Competitiveness Report) gibi kaynaklar kullanılmaktadır.</p> <p>Diğer taraftan, bu kaynaklar kullanılarak derlenebilecek göstergelerin çeşidi ve sayısı oldukça fazladır. Ancak, stratejik bir değerlendirme yapılabilmesi için daha az sayıda, yönetilebilir ve performansı en doğru şekilde yansıtacak göstergeler kullanılmalıdır.</p> <p>Karar:</p> <p>Ülkemizin bilim ve teknoloji performansı, aşağıdaki göstergeler başta olmak üzere çeşitli ulusal ve uluslararası kabul görmüş göstergeler bazında izlenecek ve değerlendirilecektir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge Harcamalarının (GSYARGEH) GSYİH'e Oranı• Kişi Başına GSYARGEH• Toplam Araştırmacı (Tam Zaman Eşdeğer)• Bin Çalışan Kişi Başına Araştırmacı Sayısı• Özel Sektör Tarafından Gerçekleştirilen GSYARGEH'in Toplam GSYARGEH'e Oranı• Kamu Sektörü Tarafından Gerçekleştirilen GSYARGEH'in Toplam GSYARGEH'e Oranı• Yüksek Öğretim Sektörü Tarafından Gerçekleştirilen GSYARGEH'in Toplam GSYARGEH'e Oranı• Triadic Patent Sayısı• Milyon Kişi Başına Bilimsel Makale Sayısı• Milyon Kişi Başına Atıf Sayısı	

- Kendi içinde Yenilik Yapan KOBİ'lerin Tüm KOBİ'lere Oranı
- Birlikte Yenilik Yapan KOBİ'lerin Tüm KOBİ'lere Oranı
- "Pazara Yeni" Ürünlerin Satış Gelirinin Toplam Ciroya Oranı
- Yüksek Teknoloji Sektörlerinde Katma Değerin Toplam İmalat Sanayi Katma Değerine Oranı
- Yenilik Harcamalarının Toplam Ciroya Oranı
- A-tipi Üniversite ve İleri Araştırma Programları Mezunlarının İşgücüne Katılım Oranı
- Genel Rekabetçilik Sırası
- Küresel Rekabet Endeksi Sırası: Altyapı
- Rekabetçilik Sırası: Teknolojik İşbirliği
- Rekabetçilik Sırası: Teknolojik Gelişmenin Finansmanı
- Rekabetçilik Sırası: Ar-Ge'yi Etkileyen Hukuki Ortam
- Teknoloji Ödemeler Dengesi

Bu göstergelerin çeşitli ülkeler için bilinen son değerleri karşılaştırma amacıyla 2005/3 - Ek 1'de sunulmaktadır.

Bu göstergelerin doğru ve güvenilir şekilde derlenmesi ve izlenmesi bilim ve teknoloji stratejimizin hem geçmiş uygulamasını değerlendirmek, hem de gelecek ile ilgili hedefler belirlemek açısından önemlidir.

Bu nedenle, tüm ilgili kuruluşların, sorumlu kuruluşların veri toplama, tasnif ve analiz çalışmalarında azami işbirliğini sağlamalarına karar verilmiştir.

Karar No	: 2005/4
Karar Konusu	: Ulusal Öncelikli Bilim ve Teknoloji Alanları
Sorumlu Kuruluşlar	: TÜBİTAK, DPT
İlgili Kuruluşlar	: TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar

Gerekçe:

Cumhuriyetin 100. yılı için Vizyon 2023-Teknoloji Öngörü Projesi kapsamında, ülkemizin bilim, teknoloji ve yenilikte yetkinleşmesi, böylece üretim gücünü artırması, net katma değerini kendi beyin gücüne dayanarak yükseltmesi amaçları öne çıkmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda, dört sosyo-ekonomik hedefe ulaşmanın stratejik önemde olduğu kanısına varılmıştır:

1. Belirlenecek sınıai üretim alanlarında, Türkiye'nin rekabet üstünlüğü kazanarak uluslararası ticaretten ciddi bir pay alır hale gelmesi,
2. İnsanımızın yaşam kalitesinin yükseltilmesi,
3. Toplumsal dayanışma ve içerilmeyi de kapsayacak, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi,
4. Bilgi ve iletişim teknolojileri altyapımızın güçlendirilmesi.

Bu hedeflere erişilebilmesi için bilim ve teknoloji güçlü bir stratejik araçtır. Bunun için de, bilim ve teknolojinin, ulaşılmak istenen hedefler doğrultusunda seçilecek belirli teknolojik faaliyet konularına ve teknoloji alanlarına odaklanması etkin bir stratejidir. BTYK'nın bu toplantısında ele alınan ve Karar No. 2004/1-1'in Gelişmeleri'nde ifade edilen süreç sonucunda belirlenen odaklanma alanları olan teknolojik faaliyet konuları 2005/4 - Ek 1 'de listelenmiştir. Bu konular şu ana başlıkların altında kümelennmiştir:

I. Öncelikli Teknolojik Faaliyet Konuları (TFK):

1. Bilgi Yoğunluğu ve Katma Değeri Yüksek Ürünler Geliştirebilme ve Tüketim Malları için Küresel bir Tasarım ve Üretim Merkezi Olma
2. Tarıma Dayalı Üretimde Rekabetçi Olabilme
3. Uzay ve Savunma Teknolojileri Geliştirmede Yetkinleşme
4. Esnek üretim - Esnek Otomasyon Süreç ve teknolojilerini Geliştirmede Yetkinleşme
5. Temiz Üretim Yapabilme Yeteneği Kazanma
6. Malzeme Teknolojilerini Geliştirebilme Yeteneğini Kazanma
7. Sağlık ve Yaşam Bilimleri Alanında Yetkinleşme
8. Çağdaş ve Güvenli Ulaştırma Sistemleri Geliştirme Yeteneği Kazanma
9. Gıda Güvenliği ve Güvenilirliğini Sağlama
10. Sağlıklı ve Çağdaş Kentleşme ve Altyapısını Kurabilme Yeteneği Kazanma
11. Enerji Teknolojilerinde Yetkinlik Kazanma
12. Doğal Kaynaklarımızı Değerlendirebilecek Yetkinliğe Erişme
13. Çevre Teknolojilerinde Yetkinlik Kazanma
14. Bilgi Toplumuna Geçiş İçin Teknolojik Altyapının Güçlendirilmesi

Yukarıda sıralanan öncelikli teknolojik faaliyet konularının gerçekleştirilebilmesi için bu faaliyetlerin temelinde yatan teknolojilerde yetkinleşmek gereklidir. Yetenek (insan gücü ve

altyapı) Geliştirme Öncelikli Alanları olarak tanımlanan bu teknolojiler 2005/4 - EK 2'de gösterilmiştir. 8 ana başlık altında toplanmıştır:

II. Öncelikli Teknoloji Alanları (TA):

1. Bilgi ve İletişim Teknolojileri
2. Biyoteknoloji ve Gen Teknolojileri
3. Malzeme Teknolojileri
4. Nanoteknoloji
5. Tasarım Teknolojileri
6. Mekatronik
7. Üretim Süreç ve Teknolojileri
8. Enerji ve Çevre Teknolojileri

2003-2023 perspektifinde bu alanların tamamının gelişme önceliği olması gerekmekte, ancak TÜBİTAK, bu alanlar içinden bazılarının 2005-2010 uygulama dönemi için daha da kritik olarak ön plana alınması gerektiğini öngörmektedir. 2005-2010 için bu alanlar, yukarıda listelenenler arasından; I-1,2,3,7,8,11,12 ve II-1,2,3,4,5,6'dır.

Karar:

Kıt olan ülke kaynaklarının en etkin ve verimli şekilde kullanılabilmesini sağlamak üzere, TARAL'a dahil tüm kurum ve kuruluşlarca, Gerekçe'de I ve II no.lu listelerde sunulan öncelikli teknolojik faaliyet konuları ve yetenek geliştirme öncelikli teknoloji alanlarında odaklanmayı temel alan bir strateji izlenmelidir.

TARAL içinde yer alan tüm kamu kuruluşlarında Ar-Ge için ayrılacak kamu finansman kaynaklarının kullanılmasında önceliğin programlar çerçevesinde öngörülen öncelikli alanlara ve bu alanları destekleyecek araştırma alanlarına verilmesi; kamuya ait araştırma kurumlarının da bu alanlarda araştırma yapmaya özendirilmeleri ve bu bağlamda üniversite ve sanayi ile işbirliği yapmalarının teşvik edilmesi; beyin gücümüzün geliştirilmesine ilişkin planlamanın, özellikle de, üniversitelerdeki öğretim ve araştırma programları ile doktora ve doktora sonrası burs programlarının bu teknolojiler gözetilerek yapılmasına karar verilmiştir.

Karar No	: 2005/5
Karar Konusu	: Ulusal Kamu Araştırma Programları Hazırlık Çalışmaları
Sorumlu Kuruluş	: TÜBİTAK
İlgili Kuruluşlar	: İlgili Kamu Kuruluşları
<p>Gerekçe:</p> <p>Ülke genelinde önemli bir tedarikçi konumunda olan kamu kuruluşlarımız, teknolojik ürün ve süreç ihtiyaçlarını karşılamada Ar-Ge'ye dayalı tedarik yerine, satın almaya dayalı tedarik yöntemini kullanmaktadırlar. Bu tedarikğin önemli bir bölümünü ithal teknolojiler oluşturmaktadır. Bu durum, yerli Ar-Ge çalışmalarının gelişimine olumsuz bir etkide bulunmaktadır. Dolayısıyla yerli üretim ve sanayinin gelişmesi için de bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ayrıca, bu ürün ve hizmetlerin sağlandığı yurtdışı firmalarının Ar-Ge harcamaları da bir anlamda ulusal kaynaklarımızla fonlanmış olmaktadır.</p> <p>Ulusal düzeyde Ar-Ge'ye yeterli kaynak ayrılması kadar, ayrılan kaynakların etkin ve verimli kullanılması da çok önemlidir. Etkinlik ve verimliliği artırmanın en önemli unsuru ise ulusal araştırma programlarının doğru tespit edilmesidir. Araştırma alanları talep ve kalkınma hedefleri bağlamında belirlenmelidir.</p> <p>Kamu kuruluşları artık satın almaya dayalı tedarik yerine Ar-Ge'ye dayalı tedarik öncelik vermelidirler. Kamunun Ar-Ge taleplerinin belirlenerek planlanması, kısıtlı olan ulusal Ar-Ge kaynaklarının etkin kullanılmasını sağlayacaktır. Böylece hem ulusal yenilik sisteminin gelişmesine, hem de uluslararası düzeyde rekabet gücümüzün artmasına önemli katkı sağlanacaktır. Bu bağlamda, kamu kuruluşlarının özellikle orta ve uzun vadeli ihtiyaçlarını ve bunların Ar-Ge niteliklerini belirlemeleri, Türkiye Bilim ve Teknoloji Stratejisi'nin amaç ve hedeflerine ulaşmasında önemli bir aşama oluşturacaktır.</p> <p><i>Karar:</i></p> <p>Kamu kuruluşlarımızın Ar-Ge'ye dayalı ihtiyaçlarının karşılanması ve toplumsal düzeyde Ar-Ge talebi oluşturmak için, ihtiyaçlara bağlı araştırma programlarını oluşturmalarına; bu programların zaman, maliyet ve içeriklerini detaylandırarak en geç 30 Mayıs 2005 tarihine kadar TÜBİTAK'a göndermelerine karar verilmiştir.</p>	

Karar No	: 2005/6
Karar Konusu	: 2005 Yılında TÜBİTAK Ar-Ge Fonlarının Kullanımında İzlenecek Politikalar
Sorumlu Kuruluş	: TÜBİTAK
İlgili Kuruluşlar	: TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar

Gerekçe:

BTYK'nın 10. Toplantısı'nda onaylanan Türkiye Bilim ve Teknoloji Stratejisi'nin hedeflerinin gerçekleşmesi yolunda ilk adım olarak, 2005 yılı için Ar-Ge faaliyetlerinin finansmanında kullanılmak üzere 446 milyon YTL ek bir ödenek ayrılmıştır.

Bu kaynağın stratejik hedeflere uygun ve etkin bir şekilde kullanılması için politikalar belirlenmesi gerekmektedir.

Karar:

TÜBİTAK'ın 2005 yılında Ar-Ge ödeneğini proje ve programlara dağıtırken aşağıdaki esaslara uymasına karar verilmiştir:

1. Bu yıl amaç, mevcut Ar-Ge kapasitemizi tüm gücüyle harekete geçirmek olduğu için, büyük altyapı destekleri verilmeyecektir.
2. Mevcut kapasitenin tam güçle çalışabilmesini sağlamak için ihtiyaç duyulan teknisyen, ikincil teçhizat gibi ilaveler için destek verilebilecektir.
3. Ar-Ge desteklerinde öncelik verilecek projeler:

- Akademik, toplumsal veya ticari sonuçlar (katma değer) üretecek,
- Sonuçlarının kullanıcısı ("müşterisi") belirlenmiş ve başvuru sürecinde kullanıcının ihtiyacı ve kullanım niyeti taahhüt altına alınmış,
- Ülkemizde insanların yaşam kalitesini yükseltme konusunda değer üretme potansiyeli taşıyan,
- Toplumunu etkileyen sorunlara çözüm getirme konusunda değer üretme potansiyeli taşıyan,
- Ülkemizin rekabet gücünü artırma konusunda katkı vaadeden,
- Ülkemizin sahip olduğu coğrafi, doğal (örneğin bor kaynakları), beşeri (örneğin genç nüfus), vb. güçleri veya fırsatları değerlendirmeye yönelik,
- Ülkemizin karşı karşıya olduğu veya olabileceği zorluklara ya da tehditlere karşı hazır olmamızı sağlayabilecek,
- Bilim insanı ve genelde her tür araştırmacı insan gücümüzü (nitel ve nicel anlamda) geliştirme amacımıza hizmet edecek,
- Türkiye Araştırma Alanı'nın (TARAL) dokusunu sağlamlaştıracak şekilde oluşturulacak işbirlikleriyle (üniversite, sanayi, kamu, STK'ların ikili, üçlü, vb. ortaklıkları ile) gerçekleştirilecek,
- Bilim ve teknoloji kültürünü tüm topluma yaygınlaştırma potansiyeli taşıyan

projeler olacaktır.

Karar No	:	2005/7
Karar Konusu	:	Ar-Ge Faaliyetlerinde OECD'nin Frascati, Oslo ve Canberra Kılavuzlarının Referans Olarak Kabulü
Sorumlu Kuruluş	:	TÜBİTAK
İlgili Kuruluşlar	:	TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar

Gerekçe:

Ülkemizin rekabet gücünün arttırılması ve sürdürülebilir bir teknolojik gelişme hızının yakalanması açısından kritik önemi haiz araştırma, geliştirme, Ar-Ge harcaması, Ar-Ge personeli gibi temel terimler için ülkemizde yaygın bir dil ve kavram birliği bulunmamaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının, üniversitelerin, özel sektörün ve toplumun diğer kesimlerinin bu kavramlara getirdikleri farklı tanımlar ve yükledikleri özel anlamlar bütüncül ve sağlıklı bir bilim ve teknoloji politikası yürütülebilmesi ve uluslararası karşılaştırmaların yapılabilmesi açılarından ciddi zorluklar oluşturmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde de daha önceden yaşanmış bu zorluklar nedeniyle, OECD koordinatörlüğünde üye ülkelerin uzmanları tarafından ilk baskısı 1963 yılında İtalya'nın Frascati kentinde hazırlanan "Araştırma ve Geliştirme Taramaları için Önerilen Standart Uygulama" belgesi ya da daha bilinen adıyla "Frascati Kılavuzu" yayımlanmıştır. Halihazırda Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EUROSTAT) ve Avrupa Komisyonu'nun da katkılarıyla hazırlanıp 2002 yılında yayımlanan altıncı baskısı, dünya çapında yaygın bir referans belgesi olarak kullanılmaktadır.

Ayrıca Ar-Ge ile ilgili kavramları tanımlayan ve OECD üyesi ülkelerin uzmanlarından oluşan bir grup tarafından sürekli güncellenen Frascati Kılavuzunu müteakip, gelişen ihtiyaçları karşılamak üzere yine OECD koordinatörlüğünde teknolojik yenilik konusunda 1997'de Oslo Kılavuzu, bilim ve teknoloji konularına ayrılmış insan kaynakları konusunda ise 1995'de Canberra Kılavuzu yayımlanmıştır.

Söz konusu üç kılavuzun Türkçe'ye çevrilmesi ve yayımı için OECD nezdinde girişimler yapılmış ve gerekli izin TÜBİTAK tarafından alınmıştır. Bu çerçevede, Frascati Kılavuzu'nun çeviri ve basım işleri tamamlanıp, kılavuzun ilgili kurum ve kuruluşlara en kısa sürede dağıtılması planlanmaktadır. Diğer iki kılavuz da çevirileri tamamlandıktan sonra ilgililere dağıtılacaktır.

Karar:

Tüm bu çalışmalar ışığında ve Avrupa Birliği müktesebatına uyum çerçevesinde, Frascati, Oslo ve Canberra Kılavuzları'nın tüm kamu kurum ve kuruluşlarında Ar-Ge istatistiklerinin toplanması, Ar-Ge ve Ar-Ge desteği kapsamına giren konuların belirlenmesi ve ilgili diğer hususlarda referans olarak kullanılmasına ve kılavuzların toplumun ilgili kesimleri tarafından benimsenmesi için yaygınlaştırma çalışmaları yapmak üzere TÜBİTAK'ın görevlendirilmesine karar verilmiştir.

Karar No	2005/8
Karar Konusu	Ulusal Savunma Araştırmaları Programı
Sorumlu Kuruluşlar	Milli Savunma Bakanlığı, TÜBİTAK
İlgili Kuruluşlar	Üniversiteler, Kamu ve Özel Sektör Savunma Sanayi Kuruluşları
Gerekçe:	<p>Günümüzde dünya üzerinde her ne kadar küreselleşme gibi düşünceler önem kazanıyor olsa da, özellikle savunma alanında ülkeler öncelikle kendi imkan ve kabiliyetlerini kullanarak savunmanın temellerini kendi ülkelerinde tesis etmelidir. Çünkü savunma süreklilik arz eden çok ciddi bir mekanizmadır. Daima hazır ve güçlü olma caydırıcılığın bir numaralı şartıdır. Süreklilik ise, kritik sistem ve teknolojilerin dış kaynaklardan elde edilememesi durumlarında olumsuz yönde etkilenebilecek hassasiyettir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin her türlü tehdide karşı daima hazır olması, güçlü bir yapıya ve modern bir donanıma gereksinme göstermektedir. Bu donanıma ulusal kaynaklar kullanılarak sahip olunması, sürekliliğe olumlu katkılar sağlayacaktır.</p> <p>Ülke güvenliğinin temini her şeyden önce, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyaçlarının güvenli ve istikrarlı bir şekilde karşılanmasıyla mümkündür. Bu maksatla, yüksek teknolojiye sahip harp silah ve araçlarının yurt içinde üretilmesi konusunda bilgi, beceri ve altyapıya kavuşulması, ulusal olması zorunlu sistemlerin/teknolojilerin uzun vadede muhakkak yurt içinde geliştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin maruz kaldığı tehditler, yüksek teknolojiyi gerektiren silah ve savunma sistemlerine sahip olmayı gerektirmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ana sistem bazındaki ihtiyaçlarının yaklaşık %75'ini yurt dışından temin eden Türkiye, bu bağımlılığını mutlaka azaltmak durumundadır.</p> <p>Ar-Ge'ye dayalı bir savunma sanayi, içerdiği ileri teknoloji nedeniyle çok pahalı ve güvenlik nedeni ile vazgeçilmez olan savunma sistemlerine ayrılan kaynakların yurt içinde kalmasını sağlayacaktır.</p> <p>İleri teknoloji savunma sistemlerinin ulusal olarak geliştirilmiş olması, bu sistemlerin etkinliğinin sistemlerin ileride ortaya çıkacak yeni hareket ihtiyaçlarının karşılanmasının ve teknolojiadaki gelişmelere uyumlu hale getirilmesinin garantisidir.</p> <p>Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, savunma sanayiinin askeri açıdan sağladığı üstünlük ile birlikte, hem genel ekonomiye katkı sağlamada hem de politik etkinlik oluşturulmasında olumlu girdileri olması yanında, teknolojik ve sosyal açıdan da Türkiye'ye avantaj sağlayacaktır. Kısacası bir taraftan güvenliği sağlayıcı çözümler üretilirken, bir yandan da ekonomik gelişme ve istihdam sağlanarak sosyal katkı arttırılacaktır.</p> <p>Savunma sanayiinde yürütülen faaliyetlerin sivil alanda da kullanımının sağladığı çift amaçlı kullanım sayesinde, savunma üretimi de ekonomik boyutlara ulaşacaktır.</p> <p>Ar-Ge'ye dayalı bir sistemin en önemli kuralı, ihtiyacın önceden belirlenmesi ve planlamanın buna göre yapılmasıdır. Bu bakış açısında hareket ederek TÜBİTAK, Türkiye'de savunma</p>

sanayii ile ilgili ihtiyaçların, önceliklerin ve potansiyelin belirlenmesi maksadıyla Savunma Sanayii Ar-Ge Çalışma Grubu tesis etmiş ve bu çalışma grubu 12 Ekim 2004 tarihinde ilk toplantısını yaparak çalışmalarına başlamıştır.

TÜBİTAK bu çalışmalarını, Savunma Sanayii Ar-Ge Çalışma Grubu; Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, TÜBİTAK'a bağlı Enstitüler, Marmara Araştırma Merkezi ve üniversite temsilcilerinden oluşan bir ekiple sürdürmüştür.

Bu çalışmalarda ilk iş olarak savunma alanındaki öncelikli Ar-Ge faaliyet alanları sistem ve yetenek bazında belirlenmiştir.

Olası projeler, çalışma grubu sekreteryası koordinatörlüğünde ve Milli Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı katılımlarıyla toplanmıştır. Toplanan bu projeler Genelkurmay Başkanlığı koordinatörlüğünde ve Milli Savunma Bakanlığı katılımıyla değerlendirilmiş ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin stratejik hedefleriyle uyumlu, yetenek-sistem-teknoloji bazlı ve bir yol haritası ile ilişkilendirilmiş savunma Ar-Ge projeleri listesi oluşturulmuştur.

Karar:

BTYK'nın 8 Eylül 2004'te gerçekleştirilen toplantısında alınan karar gereğince, yeterli ve gerekli kaynak ayırmak suretiyle Savunma alanında Ar-Ge projeleri oluşturularak,

- a. 98/11173 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında yer alan Türk Savunma Sanayii Politikası ve Stratejisine uygun olarak yürütülmesine,
- b. Kamu kuruluşlarının ve savunma sanayiinin ihtiyacı olan millî olması zorunlu ve kritik sistemlerin gelecekte ülkemizde üretilmesine yönelik olarak sistem altyapısı ve yetenek altyapısı geliştirme proje konularının belirlenmesi, önceliklendirilmesi ve savunma ihtiyaçları ile sivil ihtiyaçların ülkemizin bilim ve teknoloji stratejisi dahilinde birleştirilmesine,
- c. Türk savunma sanayiinin teknolojik kabiliyetlerinin geliştirilmesi suretiyle yerli sanayiden istifade imkanının artırılması ve yurt dışına bağımlılığın en aza indirilmesine,
- d. Projelerin ülke genelinde sanayi, üniversite, araştırma kuruluşları, KOBİ'lere aktarılması ile ülke çapında teknoloji ve üretiminin yaygınlaştırılmasına,
- e. Topyekün sanayinin yurt dışı rekabet gücünün artırılmasına,
- f. Nitelikli insan gücü oluşturulması için çalışmalar yapılmasına

karar verilmiştir.

Bu hedeflere ulaşılabilme için, savunma sanayi Ar-Ge projelerine ayrılan kaynağın sürekliliğinin sağlanması, bu tür Ar-Ge projelerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esasların ilgili kurum, kuruluşlar arasında esasa bağlanması, kısa dönemde sistem, alt sistem geliştirme projeleri ele alınmakla birlikte orta ve uzun vadede öncelikle teknoloji üretmeye yönelik projelerin gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Karar No	: 2005/9
Karar Konusu	: Ulusal Uzay Araştırmaları Programı
Sorumlu Kuruluş	: TÜBİTAK
İlgili Kuruluşlar	: TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar

Gerekçe:

Dünyadaki uzay çalışmalarında son yıllarda yükselen bir ivme vardır. Özellikle 2000'li yıllarda uzay araştırmaları dünya çapında bir yarış haline dönüşmüştür. Başta A.B.D olmak üzere, Avrupa Birliği, Rusya, Çin, Japonya, Hindistan ve Brezilya gibi ülkelerin bu alan yatırımları dikkat çekmektedir.

ABD'de kapsamlı bir Sivil Uzay Programı 2004 yılı ocak ayında Ay, Mars ve ötesinin incelenmesi amacıyla yürürlüğe konulmuştur. ABD tarafından bir anlamda Uzayın kullanılabilirliği çalışması başlatılmıştır. Avrupa, uzay stratejisini 2000 yılında, Uzay Politikasını 2003 yılında yayınlamış ve şu sıralar hazırlanan uzay programını 2007 yılında tüm Avrupa için yürürlüğe geçirmek üzere planlarını tamamlamıştır. İdari kapsamda ise Avrupa Uzay Konseyi resmi olarak 2004 yılında kurulmuştur. Böylece AB'nin ilk uzay üst yönetimi oluşturulmuştur. Diğer taraftan, AB, Rusya ile fırlatma çalışmalarında işbirliğine girmiştir. Uzayda insanlı uçuşlara olanak sağlayacak ilk ileri düzey AB roketi Şubat 2005 tarihinde başarıyla fırlatılmıştır. Avrupa Birliği yaklaşık 3 milyar Euro harcayarak kendi küresel konumlama ve seyrüsefer sistemlerini yapmış (GALILEO) ve 2005 yılında devreye sokmayı planlamıştır. Çin, Avrupa'nın bu programına 2004 yılında katılmıştır. Bu, Avrupa için stratejik bir açılımdır. Çin, ABD ve Rusya'dan sonra uzaya insanlı ilk uçuşunu 2004 yılında gerçekleştirmiş ve uzaya insan gönderen üçüncü ülke olmuştur. Çin, tamamen bağımsız olarak uzaya ulaşmayı ve uzayla ilgili her alanda gelişmeyi hedeflemektedir.

Ülkemiz, yüksek potansiyeli ve dünya ile rekabet edebilecek kapasitesi olmasına rağmen bu gelişmelerin yıllardır gerisinde kalmıştır.

Diğer taraftan, Türkiye'nin ileri medeniyetler içinde olma hedefi doğrultusunda toplumun yaşam kalitesinin artırılması, ekonomisinin güçlendirilmesi, yeni sanayi alanlarının ve hizmetlerin geliştirilmesi için uzayın bir kalkınma alanı olarak araştırılması ve kullanımının yaygınlaştırılması gereklidir.

Başka bir açıdan bakıldığında, uzay stratejik bir alandır ve ülkemizin uzay sistemlerini kontrol edebilecek yapıya ulaşması ulusal güvenliğimiz için büyük önem arz etmektedir. Türkiye'nin, ulusal çıkarları doğrultusunda güvenliğini uzay teknolojileri kullanarak sağlaması kaçınılmazdır.

Ayrıca, Türkiye'nin yeterli olabilecek, gelişmeye müsait potansiyel bir altyapısı olmasına rağmen bu potansiyeli kullanabilecek ve harekete geçirecek mekanizmaların bugüne kadar kurulamamış olması, Türkiye'nin uzay alanındaki potansiyelinin ve yeteneğinin ortaya çıkartılmasını geciktirmektedir. Ülkemiz kuruluşları kendi yarattıkları olanaklar ile bütçelerini hazırlamaktadır. Bu girişimler Türkiye için dağınık ve verimsiz bir ortam yaratmaktadır.

2000 yılı dünya uzay sanayi pazarı yaklaşık 120 milyar ABD dolarıdır. Bu miktar ülkemizin ihracat gelirlerinin yaklaşık 3 katıdır ve ülkemiz bu pazarın dışındadır. Ülkemizde uzay sanayiinde gelişmeler sağlayabilecek potansiyele sahip kurumlar vardır. Fakat yeterli bir gelişme ve yaşama ortamı yaratılmadığı için halen geleneksel sanayi alanlarında faaliyet

gösterilmektedir. Aynı şekilde, toplumun ilgisi ve isteği yüksek düzeydedir. Ancak bu alanda, eğitimli insan kaynakları ise yetersizdir. Potansiyel girişimci sayısı azdır. Üniversitelerde araştırma ortamları yok denecek kadardır. Mevcut olanlar ise kaynak eksikliğinden dolayı verimsiz çalışmaktadır. Bu alanda, eğitim ve öğretim altyapımızın güçlendirilmesi gereklidir.

Bu nedenlerle, ülke kurumları arasında tam bir eşgüdüm sağlanmalıdır. Uzay alanında Ar-Ge'ye dönük organizasyonel bir yapı kurulması ve bu yapının işletilmesinde sürekliliği sağlayıcı önlemlerin alınması, destek ve teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi gereklidir.

Ayrıca, diğer ülkelerle karşılaştırma yapılabilmesi ve mevcut durumun (özellikle yetenek ve kapasite kullanımı, üretim altyapısı, insan kaynağı potansiyeli) tam ortaya konabilmesi için gerekli ve yeterli düzeyde güncel, sistematik yapıda, doğru ve anlamlı bir veritabanı yoktur. Eskiden bu yönde başlatılan çalışmalar sonuçlandırılmamıştır. Veri kaynakları ve durumları net olarak bilinmemektedir.

Bunların yanında, uzayla ilgili yapılan uluslararası faaliyetlere (bilimsel organizasyonlar, konferanslar, seminerler, çalıştaylar vb.) ülke düzeyinde katılım yok denecek kadar azdır. Bu tür çalışmalarda alınan ve üretilen kararlarda ülkemiz etkisizdir. Uluslararası kuruluşlarda, program ve proje komisyonları ve komitelerinde etkin üyeliklerimiz olmadığı (Örneğin Birleşmiş Milletler Uzay Faaliyetlerinde) gibi bu alanlarda verimli çalışmalar da yapılmamaktadır. Uluslararası karar ortamlarında ve gelişme süreçlerinde belirleyici rol alınması gereklidir.

Türkiye'nin sahip olduğu yüksek teknolojik yetkinlik, temel mühendislik yeterliliği, üniversite, kamu ve sanayi kuruluşlarında oluşmuş olan kültür ve uluslararası kalite standartlarında çalışma ortamları ve kalifiye insan kaynağı ile uzay alanında diğer ülkelerin arasında önemli bir rol alabileceği açıktır.

Türkiye'nin ulusal uzay Ar-Ge altyapısının kurulması, korunması ve geliştirilmesi için gerekli ulusal mekanizmaların oluşturularak, sürekliliği sağlayıcı ileri düzey özgün önlemlerin alınması bugün kaçınılmaz hale gelmiştir.

BTYK, 8 Eylül 2004 tarihinde yapılan 10'uncu toplantısında ülkemizde yeni alanların açılması ve yüksek kalkınmanın yakalanması hedefiyle önemli bir atılım kararı almıştır. Bu toplantıda, ülkemizdeki Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payının 2010 yılına kadar %2'ye yükseltilmesi için gerekli ek kamu kaynaklarının 2005 yılı bütçesi ile başlamak üzere tahsis edilmesine karar verilmiştir. Bu hedef doğrultusunda Sayın Başbakanın himayeleri altında gerçekleştirilecek temel öncelikli alanlar belirlenmiştir. Bu öncelikli alanlardan birisi de "Uzay Araştırmaları" dır. Bu gelişmeye dayanarak Ulusal Uzay Araştırmaları Programı hazırlanmıştır (2005/9 - Ek 1).

Karar:

1. Ulusal Uzay Araştırmaları Programının uzun vadeli ve sürdürülebilir yapıda bir devlet politikası olarak bütçesi ve yol haritası ile birlikte gerçekleştirilmesi için gereken tüm tedbirlerin alınmasına,
2. Ulusal Uzay Araştırmaları Programı koordinasyonunun ulusal kurum ve kuruluşlarla birlikte tam bir eşgüdüm içinde TÜBİTAK tarafından yapılmasına, (2005/9 - Ek 1)
3. Türkiye'nin Avrupa Uzay Ajansına üyeliğini gerçekleştirecek çalışmaların TÜBİTAK'ın koordinasyonunda zaman geçirilmeden başlatılmasına, karar verilmiştir.

Karar No	: 2005/10
Karar Konusu	: Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı 2005-2010
Sorumlu Kuruluşlar	: TÜBİTAK
İlgili Kuruluşlar	: TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar
<p>Gerekçe:</p> <p>BTYK'nın 10. Toplantısında temel amaçları, ilkeleri ve hedefleri tanımlanarak stratejik çerçevesi çizilmiş olan, 2005-2010 yıllarını kapsayan Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı (BTP-UP), TÜBİTAK tarafından yapılan çalışmayla, gerek ulusal kalkınma amaçlarımız ve hedeflerimiz, gerekse bilim ve teknoloji stratejimiz ışığında tasarlanmıştır. Plan hazırlanırken, kamu, üniversite, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla yapılan ortak akıl toplantılarında ortaya çıkan görüş ve öneriler de dikkate alınmıştır.</p> <p>BTP-UP, ülkemizi uluslararası standartların üzerine çıkarmayı hedefleyen bilim ve teknoloji atılımının da temel eylem belgesi olma özelliği taşımaktadır.</p> <p>Karar:</p> <p>BTYK'nın 2004/1 no.lu kararı gereğince TÜBİTAK tarafından hazırlanan ve ekte (2005/10 - Ek 1) sunulan Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı'nın (BTP-UP) onaylanmasına,</p> <p>TÜBİTAK'a Uygulama Planı'nın uygulanmasını izleme ve koordinasyon görevinin verilmesine,</p> <p>Uygulama Planı'nda öngörülen eylem alanlarında görevli tüm kuruluşların TÜBİTAK ile yakın işbirliği içinde çalışmalarını planlamaları ve yürütmelerine,</p> <p>karar verilmiştir.</p>	

Karar No	:	2005/11
Karar Konusu	:	Deprem Araştırmaları Koordinasyonu
Sorumlu Kuruluşlar	:	Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı, Üniversiteler, Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Merkezi, TÜBİTAK
İlgili Kuruluşlar	:	TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar

Gerekçe:

Son yıllarda ülkemizde deprem araştırmalarına yönelik girişimler artarak devam etmektedir. Bu konuda yurtdışı kaynaklı Dünya Bankası, ABD FEMA, AB, Japonya, Rusya gibi ülkelerden gelen öneriler doğrultusunda çalışmalar da yapılmaktadır. Diğer taraftan başta Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı olmak üzere Bakanlıklar, Genelkurmay Başkanlığı, TÜBİTAK, Ulusal Deprem Konseyi, üniversiteler ve yerel yönetimler farklı ölçeklerde (ülke, bölge ve yerel) projeler geliştirmişlerdir. 29 Eylül-1 Ekim 2004 tarihleri arasında Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı'nca ulusal çapta geniş katılımlı bir Deprem Şurası düzenlenmiştir. Şura'da ortaya çıkan öneriler doğrultusunda alınan kararlar farklı alanların ortak çalışmaları sonucunda rapor haline getirilerek ilgili kuruluşlara iletilmiştir.

Ülkemizde kurumlar içi ve kurumlar arası koordinasyon ve işbirliği ortamlarının yetersiz oluşu sistem mekanizmalarının işleyişinde aksaklıklara yol açmaktadır. Halen hangi kuruluşun, deprem konusunda hangi özelliklerde veri ürettiği veya kullandığı veya ihtiyaç duyduğunu gösteren bir veri tabanı bulunmamaktadır. Ayrıca bilginin açıklanması ve paylaşımı konusunda zorluklarla karşılaşılmaktadır.

Karar:

Bayındırlık ve İşkan Bakanlığı'nın üniversiteler ve Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Merkezi ve TÜBİTAK ile işbirliği içinde depremle ilgili araştırma çalışmalarının koordinasyonunu yapmasına ve "Ulusal Deprem Araştırmaları Programı"nı hazırlayarak Eylül 2005'te yapılacak BTYK toplantısına sunmasına karar verilmiştir.